

ČOV Veverská Bítýška - popis situace

V listopadu roku 2014 požádal provozovatel ČOV Veverská Bítýška, Svazek obcí „Bítešsko“, o prodloužení rozhodnutí k vypouštění odpadních vod z dotyčné ČOV. Žádost byla podána na Odbor stavební a vodoprávní Městského úřadu Kuřim. Před podáním žádosti proběhla v obci Veverská Bítýška rekonstrukce kanalizace a ČOV. Zrekonstruovaná ČOV byla vybavena mj. technologií pro srážení fosforu.

Žadatel původně chybně zažádal o nové rozhodnutí a požadoval emisní limity pro celkový fosfor (Pc) v hodnotách „m“ 3 mg/l a „p“ 8 mg/l. Po konzultaci s vodoprávním úřadem (VPÚ) žádost změnil na prodloužení stávající žádosti z roku 2009 a změnil požadované limity na hodnoty „m“ 2 mg/l a „p“ 5 mg/l.

Pro účely tohoto řízení vydalo Povodí Moravy (PM) požadavek na zkrácení platnosti rozhodnutí do konce roku 2018 (v souladu s časovými fázemi Plánů dílčích povodí), omezení ročního objemu vypouštěných odpadních vod (OV) na 350.000 m³ a limity pro celkový fosfor 1 a 3 mg/l.

VPÚ vydal v lednu 2015 rozhodnutí, ve kterém přijal první 2 požadavky ze stanoviska PM, avšak požadavek na přísnější limity pro fosfor zamítl se zdůvodněním, že nově stanovené limity jsou v souladu s NV č. 61/2003 Sb. (dále jen NV), že ČPV je po rekonstrukci a obsahuje nejlepší dostupné technologie. Dále VPÚ uvedl, že ve smyslu § 38 odst. 10 vodního zákona nesmí stanovit přísnější hodnoty, než jsou hodnoty BAT v příloze 7 NV.

PM podalo v lednu 2015 proti tomuto rozhodnutí odvolání ke Krajskému úřadu Jihomoravského kraje (dále též „KÚ JMK“). V odvolání byl vyjádřen nesouhlas se stanovenými limity pro fosfor, a to z důvodu nevyhovujícího stavu vodního útvaru v místě vypouštění, nedosažených norem environmentální kvality (NEK) ve znění NV a vzhledem ke zvláštním zájmům v tomto povodí – pod místem vypouštění se nachází Brněnská údolní nádrž, na které jsou Ministerstvem zdravotnictví vyhlášeny 4 koupací oblasti, tudíž se stát zavazuje udržet je v dobrém stavu, což lze dosáhnout pouze snížením fosforu do nádrže. Dále PM uvedlo, že kvůli nadměrnému množství fosforu v ústí do nádrže provozuje nákladné opatření na jeho eliminaci a že toto opatření je dotováno mimo jiných právě Jihomoravským krajem.

KÚ JMK v dubnu 2015 rozhodnutí zrušil s poukázáním na formální nedostatky, a dále cituje NV a vodní zákon – lze udělit přísnější limity, než požaduje NV, v odůvodněných případech a za souhlasu oprávněného. Vodoprávnímu úřadu první instance nařídil udělit takové podmínky, aby došlo k co největšímu odstraňování fosforu, a dále mu doporučil, aby se pokusil o dohodu mezi účastníky.

V září 2015 vydal VPÚ Kuřim opravené rozhodnutí, které však zůstalo téměř beze změn, limity pro fosfor zůstaly zachovány, klesla předepsaná hodnota maximálního množství fosforu, z 0,75 na 0,7 tun ročně. PM se obratem odvolalo za použití v podstatě shodných argumentů, jako byly ty v minulém odvolání.

Popis vlastní ČOV: kapacita ČOV je v současnosti 6000 EO, stávající zatížení 4000 EO. Na ČOV jsou přivedeny OV z Veverské Bítýšky a Chudčic. Tyto dvě obce byly dlouho problémové a jsou důležitým faktorem při zlepšování stavu brněnské nádrže. Malý počet obyvatel je zde vyvážen malou vzdáleností k přehradě, odpadní vody jsou tudíž rychle v nádrži a dodávají do ní fosfor v biologicky dostupné formě. ČOV je mechanicko-biologická, se systémem oběhové aktivace s nitrifikací, simultánní denitrifikací, s chemickým srážením fosforu. Aktivace je nízko zatěžovaná s dlouhou dobou zdržení a aerobní stabilizací kalu. Dávkování fosforu je prosté, nesimultánní, probíhá na odtoku z aktivací nádrže do nádrže dosazovací.

Stanoviska PM byla opřena o výsledky z roku 2014, kdy byla na odtoku průměrná koncentrace Pc 1,7 mg/l a kolísala od 0,32 do 4,15 mg/l. Účinnost odstraňování fosforu byla v průměru 89 %, kolísala mezi 79 a 98 %. V roce 2015 se čištění na ČOV významně zlepšilo, snad pod tlakem probíhajícího řízení. Koncentrace Pc na odtoku je v průměru 0,67 mg/l, hodnoty spadají do intervalu 0,21 a 1,52. Průměrná účinnost letos činí 95 %, v maximech dosahuje účinnost opakovaně 99 %. Je zřejmé, že limity požadované PM byly zcela reálné a ČOV je může dosáhnout dokonce bez zvýšených investic, jen na základě lepší péče o čistírenský proces.

Nutno podotknout, že ani limit 1 a 3 mg/l Pc na čistírnách v povodí Brněnské nádrže nestačí. Ve stanovisku Povodí Moravy, s.p., byl požadován s vědomím, že i tento limit je pod hodnotou BAT a je jen teoretická šance k jeho prosazení. Dle dostupných modelů, které si nechalo PM zpracovat přímo v dotčeném povodí Svratky, by nádrž nebyla v dobrém stavu ani tehdy, kdyby všechny obce v povodí byly vybaveny kanalizací, ČOV a srážely dle současných BAT. Toto vyplývá i z dalších studií, např. ze studie povodí Jihlavy a Dyje. Z toho je vidět zcela nedostačující účinek současného NV. Ani pokud by v povodí nebyly již žádné další problémy, neumožňuje NV dosažení stavu bez nadměrného rozvoje sinic (příloha 2), ani dosažení imisních hodnot koncentrace Pc v povodí rekreačních nádrží (0,05 mg/l, příloha 3). Čímž jednak NV popírá samo sebe, jednak jsou narušována další práva, např. právo koupajících se obyvatel na dobrý stav vody v koupacích oblastech.

Dle nejnovějších studií např. z povodí Lipenské nádrže (autor doc. Hejzlar, AV ČR) je nutné na všech významných ČOV dosahovat účinnost 99 % a koncentrace na odtoku 0,1 mg/l. I toto je technologicky dosažitelné, např. studie US EPA popisují běžné, neexperimentální ČOV s koncentrací celkového fosforu 0,05 mg/l na odtoku.

Je evidentní, že celý proces se ocitl v patové situaci, kdy PM jakožto správce toku požaduje lepší čištění z hlediska ochrany vod, zlepšení stavu vodních útvarů a zlepšení podmínek pro koupající se. Odvolací úřad mu v podstatě dává za pravdu a vrací rozhodnutí zpět, avšak prvoinstanční VPÚ nemůže porušit znění současného NV a uvést do rozhodnutí přísnější hodnoty, než jaké jsou v příloze č. 7 NV.

Přičemž je pravdou, že skutečné nejlepší dostupné technologie již dávno neodpovídají tomu, co je nyní v NV uvedeno, a moderní ČOV dokáží čistit lépe, než na hodnoty uvedené v příloze č. 7. Je reálné, aby ČOV této velikosti čistily na hodnoty účinnosti 99 %. A takové zlepšení účinnosti není na rozdíl od obecného mínění finančně nákladné. Jako příklad lze uvést ČOV Dolní Lhota, která čistí OV z aglomerace čtyř obcí nad VD Luhačovice. Toto VD bylo mnoho let vystaveno

projevům eutrofizace a byla zde výrazně omezena kvalita rekreačního využití. Současná ČOV čistí s průměrnou účinností 98,5 - 99 %, přičemž provozní náklady na odstraňování fosforu (nákup srážedla) jsou cca 50,- Kč na 1 obyvatele aglomerace za rok. Odtok má průměrnou koncentraci 0,8 mg/l, v některých měsících je koncentrace pod 0,5 mg/l. Pokud by obec využila limitu 2 mg/l v průměru, spotřebovala by cca o 50 % srážedla méně. Dobrovolný příspěvek ke zlepšení stavu nádrže je tedy cca 25,- Kč na obyvatele ročně. I bez dalších opatření a investic se díky tomu zatím daří udržet velmi dobrý až dobrý stav kvality vody v Luhačovické nádrži. Pokud se v povodí podniknou další drobná opatření, lze reálně udržet nádrž dlouhodobě čistou.

Z hlediska výše uvedeného je nejlepší variantou novely je varianta se zachovanou přílohou 7, avšak pouze s popisem technologií. Tento popis však musí být pro každou kategorii aktualizován, aby odpovídal opravdu tomu, co je nyní v oblasti čistírenských technologií dostupné a reálné. Po vyškrtnutí číselných hodnot z přílohy 7 bude na každém VPÚ, aby zvážil všechny argumenty účastníků řízení a všechny zákonné požadavky na kvalitu vody v daném místě. Pokud bude kvalita vody v místě vypouštění vyhovovat všem zájmům a z výpočtu bude zřejmé, že ani po změně vypouštění se na tom nic nezmění, nechť dotyčná ČOV vypouští třeba dle tabulky 1a NV. V opačném případě nechť se ustaví kompromis mezi finanční nákladností odstraňování fosforu a zájmem, který má společnost v daném povodí. Konkrétně v povodí VD Brno je provozováno srážení celého říčního profilu Svratky, což stojí cca 5 - 10 milionů Kč ročně. Pokud by každý občan připlatil na srážení ve své obci zmíněných 50,- Kč, v povodí nádrže by to činilo 4,5 mil. korun ročně. Srážení ve Svratce je tedy i finančně pouhou náhradou za nedokonalé čištění OV v povodí. Ovšem srážení v toku má mnoho nevýhod, srážení na ČOV je podstatně přínosnější, a také zatěžuje mnohem méně prostředí toku.